Lesbrief

Genoat - Een Gronings Lied

GROEP

Midden- en bovenbouw

SAMENVATTING

In deze korte muziekles luisteren de leerlingen naar een lied van de Groningse zanger Ede Staal. Ze onderzoeken waar de tekst over gaat. Dit doen ze door goed te luisteren, te lezen en op te zoeken.

DUUR

30 minuten

MATERIAAL

- Digibord
- Songtekst uitgeprint op papier
- Schrijfbenodigdheden
- Eventueel tablets/laptops.

VOORBEREIDING

- Print per tweetal de songtekst uit
- Zet het liedje klaar op het digibord. Het liedje is te beluisteren via
- https://www.youtube.com/watch?v=LdLO8E1Ez8s Het lied is ook te vinden op Spotify

KERNDOELEN

Kerndoelen in deze les

De les sluit aan op vier van de vijf kerndoelen Nedersaksisch:

- De leerlingen ontwikkelen een positieve attitude ten opzichte van het gebruik van Nedersaksisch door henzelf en anderen.
- De leerlingen leren informatie te verwerven uit (eenvoudige) gesproken, gezongen en geschreven teksten in het Nedersaksisch.
- De leerlingen verwerven een woordenschat van frequent gebruikte Nedersaksische woorden en uitdrukkingen en zij ontwikkelen een attitude waarbij ze zich durven uit te drukken in die taal.
- De leerlingen verwerven enige kennis over en krijgen waardering voor aspecten van cultureel erfgoed en de belangrijke historische personen en gebeurtenissen uit de Nedersaksische geschiedenis.

Kerndoelen Nedersaksisch

Het Nederlandse basisonderwijs kent 58 kerndoelen. Uit een aantal relevante vakgebieden zijn 16 kerndoelen genomen die als basis dienen voor de vorming van kerndoelen voor het Nedersaksisch. Uit deze 16 kerndoelen zijn vijf basisvaardigheden gedistilleerd waar vervolgens vijf “kerndoelen Nedersaksisch” van gemaakt zijn. De kerndoelen voor het Nedersaksisch zijn gevormd uit de kerndoelen voor Nederlands, Fries en Engels.

Wanneer je aan deze Nedersaksische kerndoelen gaat werken, werk je tegelijkertijd aan de kerndoelen uit het kerndoelenboekje. Op deze manier kan er gewerkt worden aan de geldende, verplichte kerndoelen en zijn de Nedersaksische kerndoelen een vervanging (en niet een extra toevoeging) op het bestaande curriculum van een (basis)school.

De kerndoelen Nedersaksisch luiden als volgt:

- De leerlingen ontwikkelen een positieve attitude ten opzichte van het gebruik van Nedersaksisch door henzelf en anderen.
- De leerlingen leren informatie te verwerven uit (eenvoudige) gesproken, gezongen en geschreven teksten in het Nedersaksisch.
- De leerlingen verwerven een woordenschat van frequent gebruikte Nedersaksische woorden en uitdrukkingen en zij ontwikkelen een attitude waarbij ze zich durven uit te drukken in die taal.
- De leerlingen krijgen plezier in het schrijven van eenvoudige (informatieve) teksten, liedjes en gedichten in het Nedersaksisch en maken daarbij gebruik van de geldende spellingsregels.
- De leerlingen verwerven enige kennis over en krijgen waardering voor aspecten van cultureel erfgoed en de belangrijke historische personen en gebeurtenissen uit de Nedersaksische geschiedenis.

Actualisatie kerndoelen

De huidige kerndoelen zijn niet actueel en ruim geformuleerd. Dit geeft onduidelijkheid bij leraren over wat moet en mag. Daarom wordt er gewerkt aan een actualisatie van de kerndoelen. De conceptkerndoelen voor Nederlands zijn opgeleverd in 2023. Zodra deze wettelijk zijn goedgekeurd zullen ze de oude kerndoelen vervangen.

In de conceptkerndoelen is streektaal ondergebracht bij de kerndoelen Nederlands voor het primair onderwijs, domein B | Taal, subdomein B2 | Taal en individu & maatschappij: kerndoel 14 (Talige identiteit), kerndoel 15 (Taalvariatie) en kerndoel 16 (Taalverandering).

Ook bij de conceptkerndoelen voor burgerschap is ruimte voor streektaal en meertaligheid.

Op termijn zullen de kerndoelen voor het Nedersaksisch waarschijnlijk aangepast worden aan de nieuwe kerndoelen.

LESDOEL

Aan het einde van deze les hebben de leerlingen verschillende Groningse woorden geleerd, kunnen ze in eigen woorden uitleggen wie Ede Staal is, en waarom veel Groningers van zijn muziek houden.

BEGINSITUATIE

De leerlingen kunnen lezen en schrijven. Naast het Nederlands hebben ze in meer of mindere mate ervaring met andere talen door muziek, YouTube, gaming, vakanties of doordat er thuis een andere taal wordt gesproken.

Voor wat betreft het Gronings is uit onderzoek door studenten bekend dat:

- Het Gronings het meeste bij opa en oma wordt gesproken
- De meeste kinderen geen Gronings spreken, maar het wel kunnen verstaan
- Leerlingen het belangrijk vinden dat de taal blijft bestaan
- Ze af en toe Groningse lessen op school kunnen waarderen
- Gym, muziek en drama de leukste vakken worden gevonden en dat daarbij aansluiten helpt om het Gronings te stimuleren
- Dat leerlingen de Groningse taal en de geschiedenis het meest interessant vinden
- De meeste kinderen trots zijn op de Groningse taal

LESBESCHRIJVING

Genoat - Een Gronings Lied

INLEIDING

5 minuten

Vertel dat jullie het vandaag gaan hebben over een lied van de Groningse zanger Ede Staal. Ede Staal maakte muziek in de jaren '70 en '80. Hij overleed in 1986 , slechts 44 jaar oud. Ede Staal geldt nog steeds als een van de bekendste Groningse artiesten. Zo is zijn nummer "'t Het nog nooit zo donker west" het enige Groningse liedje dat in de jaarlijkse Top 2000 van Radio 2 staat. Veel Groningers houden van zijn muziek omdat hij in zijn teksten zingt over het Groninger land en het leven in de Groninger dorpen.

De klas gaat zich vandaag buigen over het nummer *Genoat* van Ede Staal. Een liedje dat de leerlingen misschien wel kennen in de versie van TikTok Tammo.

Laat het lied horen en vraag de leerlingen goed naar de tekst te luisteren. Herkennen ze al enkele woorden?

KERN

15 minuten

Verdeel de klas in tweetallen en deel de songtekst van *Genoat* uit. De leerlingen onderstrepen de woorden die in zowel het Gronings als het Nederlands hetzelfde geschreven worden. Van deze woorden kunnen ze dus de betekenis al weten.

Van de andere woorden (de Groningse woorden) moeten de leerlingen de betekenis achterhalen. Mogelijk kunnen ze de betekenis uit de context halen. De leerlingen mogen eventueel ook woorden opzoeken op een tablet of laptop.

Alle Groningse woorden en hun betekenis schrijven ze op een papier. Tot slot omcirkelen ze de woorden die ze mooi, leuk of grappig vinden.

EVALUATIE

10 minuten

Als alle leerlingen klaar zijn met het noteren van de woorden, worden de woorden klassikaal besproken. Vraag verschillende leerlingen welke woorden ze mooi, leuk of grappig vonden en waarom?

Luister nog een keer naar het nummer en vraag of de leerlingen nu beter begrijpen waar het nummer over gaat.

Ede is gek op genoat. Bespreek met de leerlingen wat zij zo lekker vinden dat ze er 's nachts voor wakker gemaakt mogen worden.

Zet eventueel de versie van TikTok Tammo op: https://www.youtube.com/watch?v=sZRdRKmeyVc

De versie van TikTok Tammo is ook op Spotify te vinden.

Songtekst Genoat

Ede Staal

Genoat...Genoat.. zo klonk 't vrouger in de stroaten
Genoat...'k heb mooie dikke, 't gaait per kop
Genoat...as ik ze zai din kin 'k 't nait loaten
Ik neem 'n stuk of wat in d'haand
De toavel leeg, op 't zwilk 'n kraant
En onder 't doppen eet 'k ze aal op
'k Zai hom nog rieden met zien widde jaske
Mit op zien kop 'n klep-pet van formoat
En in de verte heurde je hom al belken
En ik noar Moeke, heur es, is genoat
Din mit 'n kom de deur oet over 't brugje
Doar kwam e aan, moi zee ik, geern vol
Din zaten wie gezelleg in d'ol keuken
Wel dat nog mitmoakt het, dij wait woar ik van hol

Genoat...lutje juweeltjes van de zeeen
Genoat...was ik mor traauwd met 'n zeemeermin
Genoat...wait ie wat mien olden destieds deden
De doppen werden altied dreugd
Ik roek de lucht nog oet mien jeugd
'n Handjevol bie d'hounder in

Op zundagmiddag even noar Termunten
Of as 'k op 't Hogeland bin even noar Lauwersoog
Din koop ik mie 'n lekkere zolde heern
Pak hom bie 't staartje: kop gaait wat omhoog
Hai glee noar binnen, o man wat smouk e lekker
Din moutve op hoes aan want 't wordt al loat
En onderwegens 't gekwedel van mien Gittje
Mor in de kaddebak 'n dikke puut genoat
Genoat...Genoat.. zo klonk 't vrouger in de stroaten
Genoat...'k heb mooie dikke, 't gaait per kop
Genoat...as ik ze zai din kin 'k 't nait loaten
Ik neem 'n stuk of wat in d'haand
De toavel leeg, op 't zwilk 'n kraant
En onder 't doppen eet 'k ze aal op

Bron: https://www.songteksten.nl/songteksten/69869/ede-staal/genoat.htm